

Stenden

building resilience

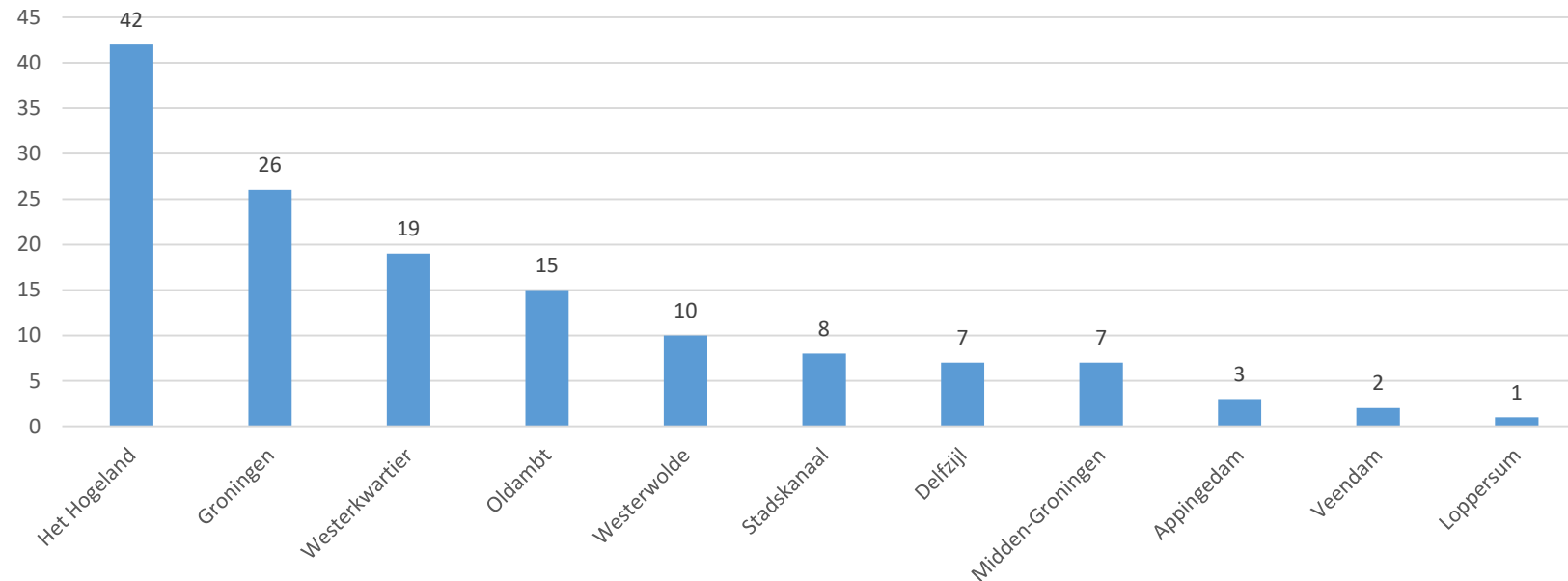
Economische impact van het coronavirus op de vrijetijdseconomie in Groningen

Mei 2020

Inhoudsopgave

Achtergrondkenmerken bedrijven	3
Impact coronavirus op de bedrijfsvoering: schattingen door ondernemers	9
Regelingen vanuit de Rijksoverheid: ervaringen van ondernemers	17
Nationaal Programma Groningen (NPG) en Groningen Toerisme Coöperatie	20
Conclusies	21
Aanbevelingen	22

In totaal hebben **140 bedrijven** de vragenlijst ingevuld. Voornamelijk bedrijven uit de gemeentes Het Hogeland (42), Groningen (26), Westerkwartier (19) en Oldambt (15) hebben een vragenlijst ingevuld. Bedrijven uit de gemeente Pekela ontbreken in de analyse.

Ten behoeve van de analyse zijn drie hoofdgroepen gecreëerd.

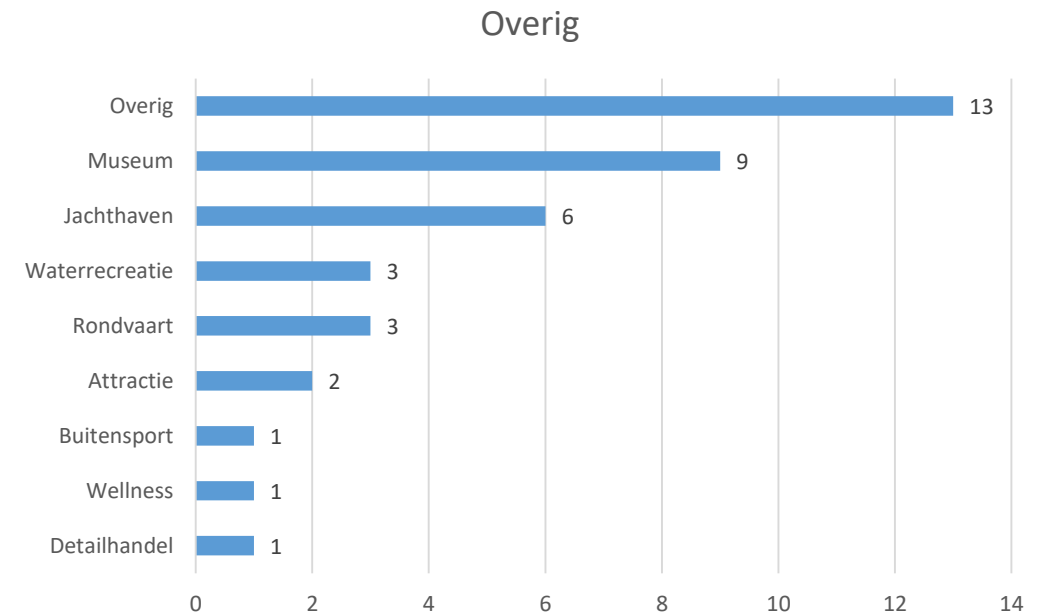
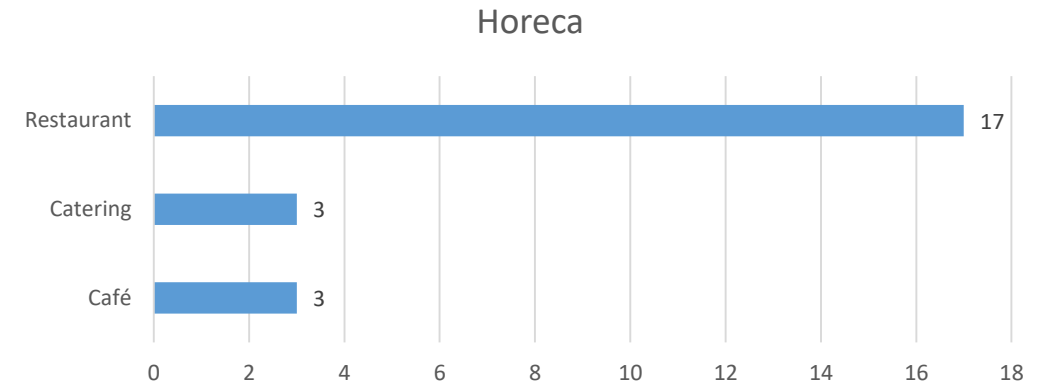
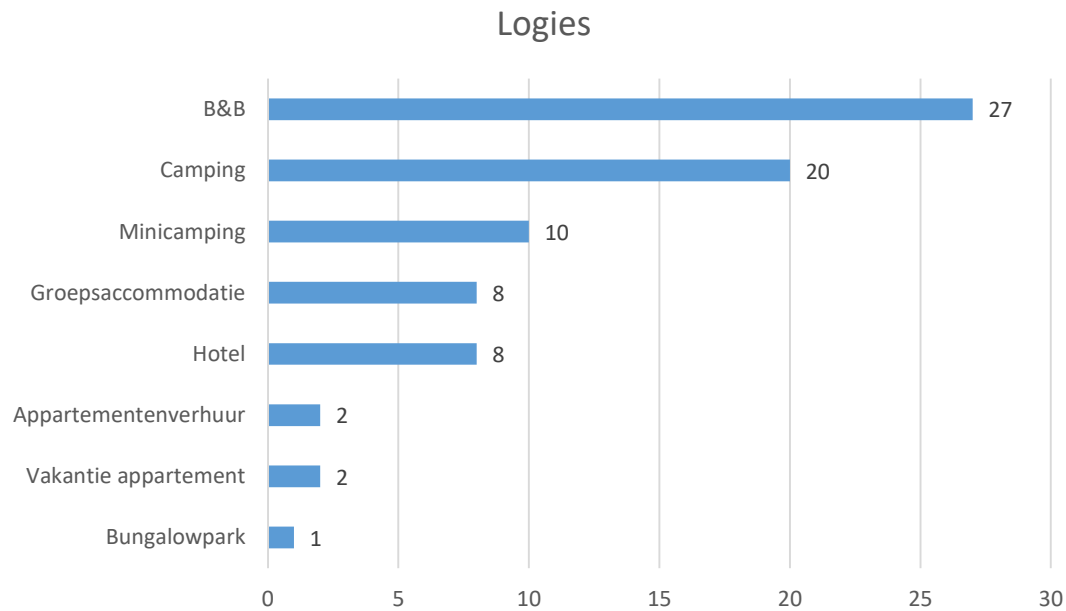
- Bedrijven met meerdere activiteiten waaronder logies zijn ingedeeld bij logies.
- Bedrijven met meerdere activiteiten zonder logies maar mét horeca zijn ingedeeld bij horeca.

Dit resulteert in het volgende aantal bedrijven per hoofdgroep:

- Logies 78
- Horeca 23
- Overige 39

Ten behoeve van de analyse zijn drie hoofdgroepen gecreëerd. Bedrijven met meerdere activiteiten waaronder logies zijn ingedeeld bij logies. Bedrijven met meerdere activiteiten zonder logies maar mét horeca zijn ingedeeld bij horeca. Op de volgende pagina staat welk typen bedrijf/organisatie onder deze categorien vallen.

Belangrijkste deelsectoren waar bedrijven onder vallen

Is uw bedrijf onderdeel van organisatie(s)?

Juridisch en/of samenwerkingsaanbod onderdeel (bijvoorbeeld van een keten, concern, holding, formele coöperatie, stichting, etc.)

Antwoord	Aantallen	%
Ja	18	13%
Nee	122	87%
Totaal	140	100%

Is er in uw bedrijf sprake van andere (niet-toeristische) nevenactiviteiten?

Antwoord	Aantallen	%
Ja	48	34%
Nee	92	66%
Totaal	140	100%

Zo ja, wat is het aandeel (%) van deze niet-toeristische nevenactiviteiten in uw totale jaaromzet?

10%	8 bedrijven
20%	7 bedrijven
30%	8 bedrijven
40%	4 bedrijven
50%	8 bedrijven
60%	3 bedrijven
70%	2 bedrijven
80%	4 bedrijven
90%	3 bedrijven

Stenden

building resilience

Omzetderving

Totaal voor de 140 respondenten die hebben deelgenomen aan de enquête, gebaseerd op schatting door ondernemers:

	Logies	%	Horeca	%	Overig	%
Schatting van netto jaaronzet 2020 in reguliere omstandigheden	€20.956.000	100,0%	€12.095.000	100,0%	€7.668.190	100,0%
Omzetderving tot nu toe	€3.700.183	17,7%	€2.247.300	18,6%	€934.985	12,2%
Eventuele omzetderving tot 1 juni	€4.136.183	19,7%	€2.750.000	22,7%	€1.405.197	18,3%
Eventuele omzetderving tot 1 juli	€6.793.500	32,4%	€3.799.885	31,4%	€2.018.223	26,3%
Eventuele omzetderving tot 1 september	€11.599.067	55,3%	€5.583.806	46,2%	€2.863.889	37,3%
Geheel 2020	€15.739.300	75,1%	€8.460.667	69,9%	€4.113.625	53,6%

Impact coronavirus op eventuele (niet-toeristische) nevenactiviteiten

Antwoord	Aantallen	%
In zeer sterke mate	31	40,8%
In sterke mate	13	17,1%
In geringe mate	21	27,6%
In enige mate	11	14,5%
Totaal	76	100,0%

Stenden

building resilience

Aantallen en % van *structurele banen* die men reeds heeft geschrapt, of denkt te moeten schrappen, als gevolg van het coronavirus

	Logies	%	Horeca	%	Overig	%	Totaal
Totaal aantal structurele functies	265,3 fte		126,5 fte		137 fte		528,8 fte
Geschrapte vaste functies tot nu toe	23 fte	8,7%	17 fte	13,4%	5 fte	3,6%	45 fte
Mogelijk banenverlies tot 1 juni	34 fte	12,8%	16 fte	12,6%	7 fte	5,1%	57 fte
Mogelijk banenverlies tot 1 juli	65,5 fte	24,7%	32 fte	25,3%	10,5 fte	7,7%	108 fte
Mogelijk banenverlies tot 1 september	108 fte	40,7%	60 fte	47,4%	19 fte	13,9%	187 fte
Mogelijk banenverlies over geheel 2020	170,2 fte	64,1%	74 fte	58,5%	20,5 fte	15,0%	264,7 fte

Aantallen en % van seizoenswerkplekken die men reeds heeft geschrapt, of denkt te moeten schrappen, als gevolg van het coronavirus

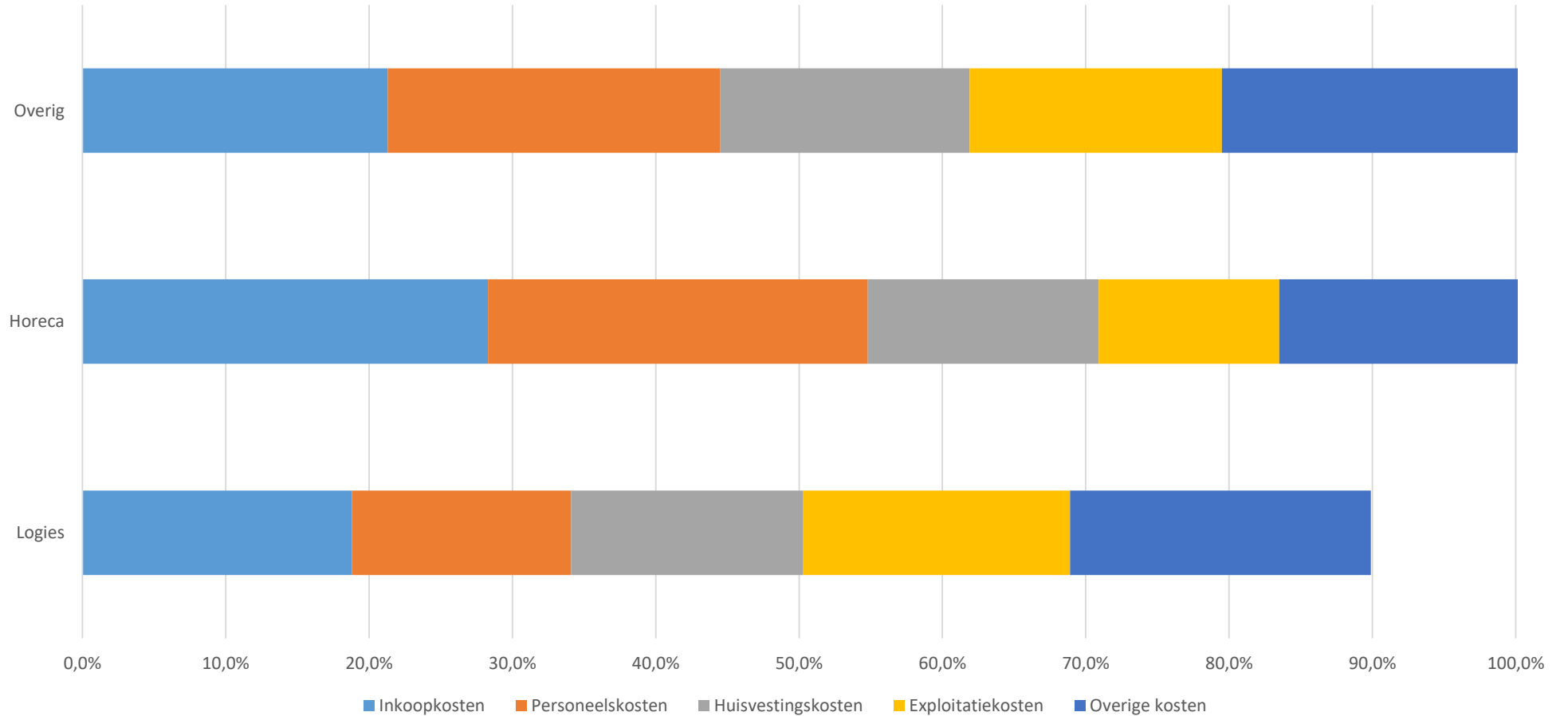
	Logies	%	Horeca	%	Overig	%	Totaal
Totaal aantal seizoenswerkplekken	218,1 fte		149 fte		46 fte		413,1 fte
Geschrapte seizoenswerkplekken tot nu toe	119,7 fte	54,9%	54 fte	36,2%	22 fte	47,8%	195,7 fte
Mogelijk verlies tot 1 juni	128,7 fte	59,0%	78 fte	52,3%	24 fte	52,2%	230,7 fte
Mogelijk verlies tot 1 juli	180,7 fte	82,9%	111 fte	74,5%	25 fte	54,3%	316,7 fte
Mogelijk verlies tot 1 september	207,2 fte	95,0%	108 fte	72,5%	33 fte	71,7%	348,2 fte
Mogelijk verlies over geheel 2020	volledig	volledig	volledig	volledig	37 fte	80,4%	409,2 fte

Effecten op de omzet op het moment dat bedrijven weer geopend mogen worden

Antwoord	Aantallen	%
Lagere omzet door wegblijven gasten	83	59,3%
Inhaalslag door andere bezoekersgroepen (gasten die dichtbij huis willen recreëren)	26	18,6%
Inhaalslag als gevolg van uitgestelde bezoeken	16	11,4%
Gelijkblijvende omzet	14	10,0%
Overig	1	0,7%
Totaal	140	100%

Kostenstructuur bedrijven

uitgedrukt in percentages van netto jaaromzet

Stenden

building resilience

Economische schade voor bedrijven

Totaal voor de 140 respondenten die hebben deelgenomen aan de enquête, gebaseerd op schatting door ondernemers:

	Tot nu toe	Geheel of gedeeltelijke sluiting tot en met 1 juni	Geheel of gedeeltelijke sluiting tot en met 1 juli	Geheel of gedeeltelijke sluiting tot en met 1 september	Geheel of gedeeltelijke sluiting heel 2020
Omzetverlies	€ 6.882.468	€ 8.291.380	€ 12.611.608	€ 20.046.762	€ 28.313.592
Totale kosten	€ 6.508.750	€ 7.860.214	€ 11.918.544	€ 18.866.337	€ 26.712.977
Minus inkoopkosten en exploitatiekosten (variabel)	€ 2.666.723	€ 3.218.304	€ 4.880.011	€ 7.735.881	€ 10.947.111
Doorlopende kosten	€ 4.215.745	€ 5.073.076	€ 7.731.597	€ 12.310.881	€ 17.366.481
minus NOW compensatie	€ 1.240.721	€ 1.518.833	€ 2.263.142	€ 3.526.909	€ 5.044.096
Resterende kosten: schade	€ 2.975.024	€ 3.554.243	€ 5.468.455	€ 8.783.972	€ 12.322.385

Stenden

building resilience

Had u voor 2020/2021 investeringen op de planning staan die nu in gevaar komen?

Antwoord	Aantallen	%
Ja	80	57,1%
Nee	34	24,3%
Nog niet duidelijk	26	18,6%

Kunt u aangeven welk bedrag aan investeringen nu niet zal plaatsvinden?

Totaal voor 83 respondenten die zeker of mogelijk investeringen op de planning hadden staan, gebaseerd op schatting door ondernemers:

€5.403,440,-

Naar alle waarschijnlijkheid krijgen we in Nederland een lange(re) tijd te maken met een "anderhalve meter-economie" (minimale afstand van 1.5 meter tussen personen, waar ondernemingen zich aan moeten houden).

Wat zijn de gevolgen van de "anderhalve meter-economie" voor uw bedrijf?

Antwoord	Aantallen	%
Dat is eenvoudig te realiseren, met forse financiële impact (of capaciteitsverlies)	48	34,3%
Dat is eenvoudig te realiseren, met minimale financiële impact (of capaciteitsverlies)	43	30,7%
Dat is met een forse verbouwing te realiseren	8	5,7%
Dat is met een kleine verbouwing te realiseren	8	5,7%
Dat is niet/nauwelijks te realiseren	33	23,6%
Totaal	140	100%

Regelingen vanuit de Rijksoverheid: komt u in aanmerking?

	TOGS	UITSTEL BELASTINGEN	BMKB	GO	NOW	TOZO	GEM. MAATREGELEN
Ja	81	39	2	3	44	36	23
Nee	50	98	130	130	93	93	103
Weet ik niet	9	3	8	7	3	11	14
Totaal	140	140	140	140	140	140	140
Ja	57,9%	27,9%	1,4%	2,1%	31,4%	25,7%	16,4%
Nee	35,7%	70,0%	92,9%	92,9%	66,4%	66,4%	73,6%
Weet ik niet	6,4%	2,1%	5,7%	5,0%	2,1%	7,9%	10,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Stenden

building resilience

Enkele knelpunten bij financiële regelingen van de overheid (1)

“NOW-regeling is geen 80/90% van de loonsom, maar ca. 62%. De loonsom januari geldt als uitgangspunt - dat is in de onze branche de maand met de laagste loonsom van het gehele jaar (naast november). Immers even dicht na de kerst-/nieuwjaar. De hoogste maandloonsom wordt vanaf mei - sept. betaald. De werkgeverskosten als loonheffing, pensioenpremie en de vergoeding reiskosten worden niet meegerekend in de NOW. Iedere maand dus ca. 38% wel zelf moeten betalen zonder voldoende omzet is niet haalbaar over langere periode dan zo'n drie maanden”

“Teveel uitzonderingen”

“B&B met eigen entree kan vanwege een wijziging in de voorwaarden van de TOGS beroep doen op de financiële tegemoetkoming van € 4.000,- van de overheid. Maar zij komen niet in aanmerking omdat ze niet staan ingeschreven bij de KvK en er is ook geen SBI-code voor het segment B&B”

“TOGS is de enige regeling waar we gebruik van kunnen maken (eerst vielen we hier ook buiten). De andere regelingen zijn een wassen neus of uitstel van executie”

Stenden

building resilience

Enkele knelpunten bij financiële regelingen van de overheid (2)

“Sbi-code was eerst niet in de lijst opgenomen, bedrijf op het zelfde adres als woonadres”

“Aanvragen gaat allemaal heel snel en makkelijk, en de afhandeling ook. Maar nu blijkt met dat beetje wat ik nu omzet (aanbetalingen voor de zomer), dit later wordt ingehouden op de TOZO”

“Traag ambtelijk apparaat”

“Als kleine reisorganisatie geen recht op TOGS omdat we geen vaste lasten van 4000 kunnen laten zien. we missen wel 100% omzet

“We zijn blij dat er een regeling is, maar deze dekt de kosten niet”

“Vaste lasten zijn 3000, geen 4000. En dan val je dus buiten de boot... geen compensatie”

Impact op toeleveranciers

“Minder omzet, leidt tot minder werkgelegenheid, deze crisis heeft een zeer intense werking op het proces van maken tot eindproduct. De groei stagneert enorm”

“Die vallen ook om”

“Geen promotie voor het gebied, zal een flinke impact hebben. De regio is dan ondervertegenwoordigd in de promotionele activiteiten van de provincie”

“Schip waar ik met gasten mee vaar zal stoppen en certificaten verliezen, vervolg sloop, om het schip varende te houden zijn er diverse werven en andere toeleveranciers die ik dan geen werk kan geven”

“Het heeft invloed op onze gehele omgeving, natuurlijk ook op leveranciers, maar anderen profiteren er weer van”

Idee(ën) ingediend bij Nationaal Programma Groningen (NPG)?

Antwoord	Aantallen	%
Ja	7	5%
Nee	133	95%
Totaal	140	100%

Bent u bekend met de Groningen Toerisme Cooperatie (GTC)?

Antwoord	Aantallen	%
Ja	60	43%
Nee	80	57%
Totaal	140	100%

Conclusies

- **Afname omzet:** door tijdelijke sluiting, door gemiste omzet door lagere bezetting
- **Toename kosten:** als gevolg van maatregelen ten behoeve van naleven protocollen zoals verbouwingen, aanschaf kassa- en reserveringssystemen, hygiënische materialen,
- **Kosten dekken:** middels regelingen Rijksoverheid, interen op eigen vermogen, kredieten/overbruggingskapitaal
- **Kosten besparen:** schrappen van banen (met name seizoensbanen), onderhoud uitstellen, investeringen uitstellen, uitstellen toekomstgerichte innovaties, uitstel van betaling (huisvesting, inkoop)
- **Bredere impact:** nadelig effect op detailhandel, leveranciers, vervoerders, dienstverleners, de bouw, bijbanen (voor jongeren), derving neveninkomsten, leegstand, bezoekerscentra, toeristenbelasting,
- **Uitdagingen:** omzeterderving niet of nauwelijks in te halen, zelfs met versoepeling van maatregelen lastig om voldoende omzet te halen, benutting regelingen Rijksoverheid relatief lag percentage, regelingen niet voldoende toegesneden op vrijetijdseconomie
- **Balans opmaken:** bepalen of inkomsten voldoende zijn, is voor velen pas later in het jaar bekend. Dit kan gedurende of aan het eind van het seizoen maar ook (pas) aan het eind van 2020 of begin 2021 bij opmaken van de balans over 2020.

Aanbevelingen

- **Kijk en handel vooruit.** Bezoekersstromen komen op gang bij verruiming van maatregelen. Spreiden van bezoekers in tijd en ruimte wordt belangrijker. Publiekstrekkingen waar mensen 'automatisch' heen gaan moeten veilig zijn. Andere plekken hebben boekingen hard hebben. Afbouwen grip 4-situatie biedt kansen om meer lokaal beleid te maken, binnen de speelruimte die de Rijksoverheid en veiligheidsregio's vaststellen
- **Houd rekening met vertraagd effect van impact op ondernemers.** De balans wordt later in 2020 of begin 2021 opgemaakt. Men teert nu in op eigen vermogen, leunt op overbruggingskapitaal of is geholpen met (Rijks)regelingen. Maatregelen worden afgebouwd maar ook in een 'anderhalve meter-economie' is voldoende omzet om de kosten te dekken voor velen nog steeds (erg) lastig. Verlies van ondernemingen is niet zomaar weer opgebouwd om de bezoekers op kwalitatief goede manier te kunnen ontvangen als stromen aantrekken.
- **Kijk naar leefbaarheid en de keten, de impact rijkt verder dan de vrijetijdsector alleen.** De impact op de vrijetijdseconomie raakt de keten door o.a. minder inkoop, uitstel of afstel van investeringen: raakt ook toeleveranciers, bouwbedrijven, duurzaamheidsambities. Het raakt ook de samenleving: levendigheid, voorzieningenniveau, mbo-banen, bijbanen (ook van jongeren/scholieren/studenten), vrijwilligerswerk
- **Voorkom baanverlies van hardnekkige aard.** De mensen die hun banen verliezen in de sector zijn niet per definitie zomaar inzetbaar in andere sectoren.
- **Bouw en ondersteun kennisketens op lokaal en regionaal niveau:** verstrek organisatiestructuur van de sector, korte lijntjes tussen partijen, heldere rollen, taken en verantwoordelijkheden. Ook, experimenteer met ondernemersondersteuning (vgl. Ik ben Drents ondernemer in Drenthe en Ynbusiness in Friesland) om de basis op orde te brengen: informatie- en kennisdeling, hulp bij benutten Rijksregelingen, etc.
- **Faciliteer en ondersteun een (financieel) robuuste en veerkrachtige sector:** zet op seizoensspreiding, 'reasons to visit' buiten gebaande paden en drukke momenten, ga voor kwaliteitsaanbod en voorkom concurrentie op prijs met als gevolg lage marges en kwetsbaarheid.

Stenden

Deze publicatie is opgesteld door het European Tourism Futures Institute (ETFI – www.etfi.nl) van NHL Stenden Hogeschool in opdracht van de Coördinatieteam Vrijtijdseconomie Corona Groningen (CVCG)

Contact CVCG, namens de provincie Groningen

Ingrid de Vries

(e.) i.de.vries@provinciegroningen.nl

Contact ETFI

Stefan Hartman

(e.) stefan.hartman@nhlstenden.com

Ben Wielenga

(e.) ben.Wielenga@nhlstenden.com